

ELS ULLS CLUCS

Josep Planaspachs

I

Els ulls clucs la natura,
el cel, terra i pastura.

Els ulls clucs tenen els morts
dins els nínxols de ciment.

Els ulls clucs besen els vius
en corrua pels carrers.

Els ulls clucs tothom, ara
i sempre, dia i nit
amb els ulls clucs.

II

Potser que torni
a les arrels
i que allí cerqui
altres camins.

¿I qui sap si hi ha un sender?
Potser tot és una roda
i jo sóc sols el fusell.

Potser que torni
a la infantesa
i que allí esbrini
el meu destí.

¿I qui sap si hi ha un destí?
Potser tot és grisa serp
i jo sóc sols un verí.

III

Matalàs de signes:
avui serà ahir,
tornaré al capvespre
a enfonsar-me al llit.

Damunt la perola
les bruixes albiren
paraules vençudes
i somnis de dies.

Malgrat la foscor
s'enlairen anhels:
damunt les teulades
trepitgen el cel.

El perol esbronca
ganivets i falçs:
manquen fesols, fems,
cansalada i naps.

Els signes encalcen
les ombres i els buits.
Les paraules vessen
pels ventres dels bulls.

Al bast cementiri
els signes guarneixen
xiprers d'infantesa,
estalvis de cendres.

Malgrat la claror
els morts estan morts.
Per damunt les tombes
passegen senyors.

IV

A rodolons
les pedres fan destí
i els estris la cançó.

A rodolons
les ones fan camí
i els homes la foscor.

V

La llum i la foscor
s'entortolliguen.
Foscor de morts,
xiprers i cementiris.

Uns quants estels amoixen els paisatges,
balanceig dels xiprers de sobretaula.
Foscor pels carrers, per les places,
per la vida foscor,
pertot arreu foscor.

Crits de malalts amb altres malalties:
els muts no mengen paraules
amb les amanides.

La nit i la claror
dins la nova foscor
s'endinsen.

Claror i foscor,
foscor i claror:
aquest és l'únic pacte.

VI

Embolcall de núvols
presideix taula guarnida:
ganivet serà forquilla.

Embolcall de riures
presideix niu de serpents:
el verí s'adorm content.

Embolcall de boires
presideix la mar feréstega:
el brum serà la tempesta.

Embolcall de morts
presideix tomba grollera:
el xiprer és avui ginesta.

VII

Tota la tristor del món
és al voltant de les taules:
un estiu màgic
on tota llum s'ha fos i reverbera.

Nus de l'ànima,
la xafogor envolta els cossos
mig adormits, mandrosos, emblemàtics,
de teranyines enganyoses.

Totes les agonies
són lluny avui de l'univers
particular i estrany:
les formes nues i damnades.

Tota la tristor del món, tota.
I només esmercem els vespres
per enterrar-la.

VIII

El llibre és amagat sota taula galana,
el barret fosquejant pels carrers (com d'incògnit),
les puces als llençols i a les mortalles,
els homes cada cop més vius,
més vius i morts
sota el sostre feixuc de l'enyorança.

IX

Gent al carrer,
gent a les places.
Pertot arreu
gent i més gent.

Però si miro enrere
un altre em mira i pensa:
tu ets la gent.

x

Les taules del cafè són buides
a les dotze i deu.

Un cambrer barbaespès eixuga els plats
a les dotze i deu.

L'home del diari es belluga,
endormiscat,
a les dotze i deu.

Llum esmorteïda
de nebulositat viscuda,
plany de melangia.

Però
si mirem el cafè amb deteniment,
quelcom de sorprenent
té lloc en el rellotge:
ja són les dotze i onze.

XI

Hi ha un llit de palla
sota els núvols prims
de la tarda màgica
del primer crit.

Sortosament,
les fúries avui no han convidat
camàlics, sangoneres de ciutat.

Hi ha un garbí fluix
que dóna una embranzida
al vailet nu dins de la gàbia.

Sortosament,
les fúries avui sols portaran
angúnies
(i pors
i malsons
i potser queviures)
als bojós de les cantonades.

XII

Els dies s'allargassen com les nits
i els udols tremolaires
del vent ja no embolcallen
els somnis de bressol.

Els dies
són traïdors enemics de foscors
renadives,
teranyines de golfes polsoses, amagades
un altre cop sota els barrets
de pobles
sense rimes, futur ni melangies.

Som submergits sota les gotes
miserables i venjatives
d'una pluja foscosa, malsegura.

A les tombes,
els dies hi tornen sempre
despullats.

(Les nits... ¿I qui sap
què voldran, les nits?)

XIII

Avui potser em tornaré cendra
i el cel s'emportarà sens dubte
un cos xacrós, sense esperança.
Descansaré damunt d'un llit
esquerp, de grisa lluentor estranya,
i allò nafrat que diuen l'ànima
qui sap si se'ns demostrarà
potser viva, misteriosa.

No més paranys,
no més fronteres.

Un esclatar -cega tristesa-
envolta un cos cansat, sens dubte
un cos marcit, sense flaqueses.
Dintre meu, un garbí amagat
rere un trist caminal plujós,
ressuscita un toc d'infantesa.
I torno a viure. I altre cop
torna la vida ja extingida.

No més enganys,
no més dreces.

Vaig recercant la llum
perquè vull retrobar-me.

XIV

Somiaré un lloc
on pugui estimbar-me.

Vull que sigui alt,
damunt d'una balma.

Vull que sigui fosc,
dessota d'un bosc.

Vull que faci por,
a prop de l'enyor.

Vull que gusti pols,
lluny de la sentor.

Triaré un lloc
-baixet, baixet-
on pugui estimbar-me
(però sense que em faci
gaire mal).

XV

Avui em torno més petit,
la tomba també se m'arronsa:
els cucs cerquen carnassa nova.

Les arrels dels roures veïns
m'esclafen i em busquen,
m'enyoren i em corquen.

Els cucs són cecs
i mai no moren.

Els cucs tenen els ulls clucs.
O potser no tenen ulls
i és una il·lusió la mort,
la desferra del cos pudent
aixafat sota el pes dels estels.

Avui m'adormiré en la tomba,
i he de procurar fer una mica
de lloc per a la sentor trista
dels cucs amics.

XVI

El temps defuig els cementiris
i s'adorm a les ombres dels til·lers.
El temps és un malson damnat
que busca pessigolles als ocells.

El temps escampa encanteris
per les ombres perdudes del capvespre.
El temps esmicola somnis,
es capfica en els rellotges
i orienta les busques com si res.

No,
ara sé que les hores són invents.
Els dies, els minuts, també els segons
mai ho han estat
altra cosa sinó il·lusions.

És el temps qui ho mana tot,
qui tot ho vol i tot ho deshonora.
Sols el temps... ¡maleït temps!

XVII

Davall les rialles
mai no plou ni neva
ni es fa fosc.
Tot és rialla universal
i la pols bescanvia amb l'aire
un malmès esglai comprensiu.

Gasives, les llumetes del carrer
s'amaguen sota les rialles
guaridores, blanques i màgiques
d'aquest insomni que estalvia pors.

¡Ai, rialles dolentes dels infants!

Aquesta nit,
quan sigui tot fosc,
sortiré de la tomba
i obriré, de bat a bat,
els llavis del meu veí mort.

XVIII

Ran de la mort
no hi ha rialles
ni crits damnats.

Ran de la mort
no hi ha seguicis
ni crits d'albats.

Ran de la mort
sols viu l'ocell
al niu de sang.

Ran de la mort
torna la vida
a ser un infant.

Ran de la mort
l'aire sanglota
malviure i fang.

XIX

¿No les veieu?
Són allí, damunt la carena.
Tombes d'un marbre lluminós
tot ballant desbocades, deixondides.

Ara vénen, ara van...
¡I quina fila que fan,
les espurnes musicals!
Fins i tot semblaria
que volguessin parlar.

Tombes d'un blanc grisós,
d'altres d'un blanc rogenic.
Mireu-les com puntegen
sota la nit trencada,
damunt la terra ardent.

Avui hi aniré, a pleret pleret,
trauré aigua del pou
i amb molt de zel les rentaré
fins que trenqui l'albada.

(Almenys les dels meus pares.)

XX

Romandré
pels segles extraviat,
sense perdó encara
romandré.

Romandré
per les boires flamejant,
sense guardó encara
romandré.

Romandré
sol i trist,
per eres i glaços
romandré.

Romandré
dins les tombes,
amb xiprers d'escorta
i un nus a la gola
romandré.

XXI

Abans
tot era llum.
Avui
tot és fosc.

Retornem a la terra curulla de camins,
al còm ple d'aigua i de capgrossos
a les pomeres tristes sense fulles,
a les eres cobertes de polsina.

Tornem a demanar
-i per escrit, si cal-
un bon enterrament.

Dormir sota dels roures centenaris,
endevinar l'oratge, sereníssim,
caminar amb el cap clar sobre la terra,
la terra que ara es menja la fosc.

Voldria ser
nodriment de cucs,
però de cucs almenys amics.

Barcelona
2-XII-1991 / 1-II-1992

ELS ULLS CLUCS

- I «Els ulls clucs la natura...»
II «Potser que torni...»
III «Matalàs de signes»
IV «A rodolons...»
V «La llum i la foscor...»
VI «Embolcall de núvols...»
VII «Tota la tristor del món...»
VIII «El llibre és amagat sota taula galana...»
IX «Gent al carrer...»
X «Les taules del cafè són buides...»
XI «Hi ha un llit de palla...»
XII «Els dies s'allargassen com les nits...»
XIII «Avui potser em tornaré cendra...»
XIV «Somiaré un lloc...»
XV «Avui em torno més petit...»
XVI «El temps defuig els cementiris...»
XVII «Davall les rialles...»
XVIII «Ran de la mort...»
XIX «¿No les veieu?»
XX «Romandré...»
XXI «Abans...»
-